

750. výročí úmrtí velkého minnesengera

V lednu 2025 si připomínáme 750. výročí úmrtí **Oldřicha I. (Ulricha) z Liechtensteinu** (1200?, Murau – 26. ledna 1275). Oldřich I. byl pravděpodobně vnukem Huga z Liechtensteinu († 1142), který se začal psát podle hradu Liechtenstein, který vybudoval nedaleko od Vídně. Oldřich I. byl synem Dietmara z Liechtensteinu ze **štyrské větve** rodu a jeho manželky Gertrudy z nám neznámého rodu. Dietmar byl dědičným komorníkem ve Štýrsku a v roce 1204 byl jmenován zemským maršálkem v Rakousích.

Oldřich z Liechtensteina v Kodexu Manesse vyobrazený jako rytíř lásky.

Jeho syn Oldřich byl významný politik a minnesinger, který vlastnil hrady Liechtenstein, Frauenburg u Unzmarktu a Murau. Roku 1219 se oženil s Agnes, dcerou vévody Leopolda a během svatebního obřadu byl slavnostně pasován na rytíře. Oldřich byl vlivným politikem a oblíbencem rakouského a štyrského vévody Fridricha Bojovného (1210 – 15. 6. 1246), posledního člena rodu Babenberků. V roce 1241 se stal truchsasem (stolníkem) ve Štýrsku a roku 1245 zemským sudím a pravděpodobně i hejtmanem v Dolních Rakousích.

V roce 1246 bojoval po boku vévody Fridricha v bitvě proti uherskému králi Bélovi IV. u řeky Litavy, kde vévoda padl. V této dramatické situaci převzal velení nad rakouským vojskem, které přivedl k vítězství. O uprázdněné rakouské vévodství se pak ucházelo několik zájemců např. Fridrichova neteř Gertruda, uherský král Béla IV. nebo jeho sestra Markéta Babenberská (1204/1205 – 29. 10. 1266). Do dědictví zasahoval papež i císař. Nakonec po pětiletém bezvládí si rakouská šlechta zvolila za svého nového vévodu českého prince Přemysla Otakara.

Oldřich I. patřil i s bratrem Jindřichem I. k podporovatelům krále Přemysla Otakara II. Jindřich I. za to dostal roku 1249 ves Mikulov, kterou Liechtensteinové vstoupili na Moravu.

Oldřich z Liechtensteina v letech 1267-1272 zastával úřad zemského maršálka a sudího ve Štýrsku. V roce 1268 upadl nakrátko v Přemyslovu nemilost a byl dokonce králem uvězněn v Čechách, společně s několika dalšími předními štýrskými šlechtici (na Křivoklátě, Zvíkově, Vranově a Veveří). Z vězení byli propuštěni po půl roce 17. března 1269, když dali souhlas s obsazením a případným zbořením svých hradů. Vůči českému králi byl již ale nedůvěřivý a od roku 1274 vystupoval proti němu. Oldřich z Liechtensteina se stal zakladatelem štýrské větve rodu, která sídlila na hradě Murau. Tato větev později zchudla a vymřela roku 1580 a její majetek pak přešel do vlastnictví rodu Schwarzenbergů, který ho drží dodnes.

Oldřichův bratr **Jindřich I.**, připomínaný v letech 1233 - 1265, založil **větev moravsko-rakouskou**. Jindřich I. z Liechtensteina patřil mezi přední stoupence českého krále Přemysla Otakara II, od kterého v roce 1249 získal za věrné služby hrad a ves Mikulov, který se stal jeho sídlem. Účastnil se jeho vojenské výpravy do Pomořan v letech 1254 - 1255, kde ve vojsku českého krále dosáhl významného postavení. V roce 1260 bojoval v bitvě u Kresenbrunnu proti uherskému králi Bélovi IV.

Naproti tomu jeho syn Jindřich II. (zemř. 15. 2. 1314) stál na straně Rudolfa Habsburského a v bitvě na Moravském poli 26. 8. 1278 bojoval v jeho řadách. Ještě v roce 1279 mu císař Rudolf projevil svou přízeň. V letech 1295 – 1296 se ale postavil společně s Bedřichem z Liechtensteina a dalšími proti vévodovi Albrechtu I., ale povstání bylo rychle potlačeno. Jindřichovi se naštěstí podařilo urovnat své vztahy s vévodou a potvrdit si od něj držení panství Mikulov. Naproti tomu nedaleké panství Falkenstein, které Liechtensteinové pravděpodobně zdědili po vymření zdejšího rodu roku 1228, bylo zabaveno. Již ve 14. století se dostalo zpět do jejich rukou, ale jen jako zástava.

Jeho syn Hartneid II. (? – 1350) se účastnil zápasu Jana Lucemburského a habsburských vévodů Albrechta II. a Oty o český trůn a od českého krále Jana pak získal, jako jeho přítel a společník, řadu privilegií. Král mu mimo jiné za věrnou službu proti Uhrám a Rakousům a jako náhradu za válečné škody na jeho panstvích, připsal hrad Děvičky (něm. *Maidburg*) a několik vsí, které se staly součástí mikulovského panství.

Jan I. (? - 1397), vnuk Jindřicha II., byl od roku 1368 hofmistrem vévody Albrechta III. Rakouského, který mu v roce 1369 slíbil, že dokud bude živ, hrad a panství Falkenstein držené jako zástava, mu neodejme. V roce 1370 se Janu I. podařilo získat panství Lednice (něm. *Eisgrub*). Roku 1391 uzavřel se svými bratry fideikomis, který schválil vévoda Albrecht. Členové jednotlivých větví rodu neměli mít nadále žádná vlastnická práva k majetku, ale měli pouze právo ho užívat.

V roce 1386 se Jan z Liechtensteina stal rádcem českého krále Václava IV. Protože Liechtensteinové úzce spolupracovali s rodem Lucemburků a podporovali českého krále, vzbudili roku 1394 nelibost vévody Albrechta III., který jim odňal přes dvě desítky statků v Dolním Rakousku, mezi nimi i hrad Falkenstein (v urbáři z roku 1414 je veden již opět jako jejich majetek). Markrabě Jošt Lucemburský v důsledku neustálých válek mezi Lucemburky na Moravě potřeboval nutně peníze, proto v červenci 1394 udělil Janovi a Jindřichovi z Liechtensteinu hrad a městečko Drnholec s přilehlým panstvím za 4000 zlatých a 900 kop grošů.

Liechtensteinové se ale rychle a bezpodmínečně podřídili vévodovi Albrechtovi III. a Jan I. i jeho bratr Hartneid IV. (? – 1395) získali zpět Valtice jako léno. Roku 1408 vévoda změnil lenní vztah svému hofmistrovovi Jindřichovi opět na svobodné vlastnictví. Synovcovi Jana I. Kryštofu I. (zemřel mezi lety 1411 a 1413) se podařilo znovu získat důvěru Habsburků a díky tomu mohl roku 1406 koupit od rodu Maissauerů panství Wilfersdorf a roku 1407 panství Steyregg v Horních Rakousích.

Velký minnesenger

Minnesenger byl ve středověku potulným zpěvákem lyrických písní, které často i sám skládal. Jejich námětem byla láska. Tento kulturní prvek se objevil v Německu ve 12. století a přetrval až do století 14. Minnesengery byli často urození rytíři a zpěv milostných písní patřil ke kultuře středověku, kdy zpěvy minnesengerů patřily k rytířským hrám a turnajům. Název zpěváků pochází ze středního Německa, kde slovo „*minne*“ znamenalo lásku – tedy česky „*pěvec lásky*“.

Oldřich I. z Liechtensteinu je znám jako významný minnesenger a básník. Je autorem rozsáhlé básnické skladby „*Der Frauendienst*“ (česky Služba ženám) z roku 1255. O dva roky později sepsal další sbírku básní „*Das Frauenbuch*“.

Ve své době se proslavil tzv. Venušinou jízdou. Zahájil ji roku 1227 již jako ženatý v italském městě Mestre nedaleko Benátek, odkud se vydal s průvodem rytířů na cestu Itálií, Štýrskem, Korutany,

Uhry na Moravu do Valtic. Všude vystupoval přestrojen za Venuši (měl prý hedvábné šaty a dva hedvábné copy) a vyzýval místní rytíře k souboji.

Cestou vyhrál 307 soubojů a jako znak vítězství přijal 271 zlatých prstenů, samozřejmě většinou z rukou dam. Po 28 dnech cestování dorazil 21. května 1227 na hrad Valtice, kde ho uvítal jeho majitel Kadold. Zde se prý ve městě tajně sešel se svojí manželkou, která tu na něj čekala. Následující den se na poli nedaleko Lednice konal poslední souboj, po kterém Oldřich I. odjel do Vídně, kde odložil své přestrojení a nechal se poznat.

Podívejme se na ukázkou jeho básně:

*Rytíři cválali,
cválali k Rakousům,
táhli přes Dyji,
táhli k Velspercu.*

*Na mou čest
táhli jsme tam,
kde hostitel dobrý a chválený dlí,
rád vždycky jej vzpomenu,
neb na mysli jej mám,
byl to Cadolt z Velspercu.
Ten šlechtný muž, jemuž rovno není
šlechtný tak, že v mysli nás měl
šlechtný tak, že rád nás zval,
šlechtný tak, že přijal všechny nás,
šlechtný tak, že pohostil nás,
druhého dne odjet nechal nás.*

Pozn.: Velsperc = Valtice

Oldřich je zakladatelem štyrské linie rodu Liechtensteinů. Jeho syn **Otto** (†1311) byl, stejně jako jeho otec, z počátku podporovatelem Přemysla Otakara II. ve Štýrsku. V letech 1267-1268 se účastnil Přemyslovy výpravy do pohanských Prus. Ale v roce 1268 i s otcem přešel na stranu římského krále Rudolfa I. Habsburského, neboť tomu se poddaly všechny rakouské země, i město Vídeň. Na Rudolfově straně stál i v bitvě na Moravském poli (1278). V l. 1279-84 byl nejvyšším sudím a od roku 1286 nejvyšším komorníkem ve Štýrsku. Jeho potomky tato větev pokračovala až do roku 1623, kdy vymřela po meči Zikmundem z Liechtensteinu.